

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τζωρτζ Γκόρντον Μπάυρον, «**Τα νησιά της Ελλάδας**»
(Ν.Ε.Λ. Β΄ Λυκείου, Α14, σσ. 81-85)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποιος εμφανίζεται να τραγουδάει αυτούς τους στίχους για την Ελλάδα;
2. Ποιες αναφορές στην ελληνική μυθολογία μπορείτε να εντοπίσετε στο κείμενο; Γιατί γίνονται αυτές οι αναφορές;
3. Ποιες αναφορές στην ελληνική ιστορία διακρίνετε στο κείμενο; Για ποιους λόγους ο Μπάυρον αναφέρεται σε αυτά τα ιστορικά γεγονότα;
4. Τι νομίζετε ότι ώθησε τον Μπάυρον να γράψει αυτό το ποίημα;
5. Ποιες αναφορές κάνει ο Μπάυρον στους Περσικούς πολέμους; Για ποιο λόγο αναφέρεται σ' αυτούς;
6. «*Που το φέγγος του ο Φοίβος απ' τη Δήλο σκορπούσε!*»: Ποιος μύθος υποκρύπτεται σε αυτό το στίχο;
7. Τι απεκόμισε ο Μπάυρον από την επίσκεψή του στην Ήπειρο κατά την προεπαναστατική περίοδο; Πώς αξιοποίησε στο ποίημα την εμπειρία αυτή;¹
8. Ποιες αναφορές κάνει ο Μπάυρον στο τυραννικό πολίτευμα της αρχαιότητας και για ποιους λόγους;
9. *Τον Πυρρίχιο χορό σας ως τα τώρα βαστάτε
η Πυρρίχια η «φάλαγξ» πού να πήγε, καημένοι!*
Ποια στοιχεία αυτού του δίστιχου αποκαλύπτουν την αρχαιογνωσία του Μπάυρον; Τι σημαίνουν;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Τι είδους ομοιοκαταληξία υπάρχει στο ποίημα; (Ο μεταφραστής διατήρησε το σύστημα ομοιοκαταληξίας που υπάρχει στο πρωτότυπο).

---

¹ Στη στροφή γ' ο Μπάυρον αναφέρεται στην πολεμική αρετή των Σουλιωτών.

2. Ποιες αντιθέσεις παρατηρείτε στο ποίημα;
3. Να χωρίσετε σε ενότητες το ποίημα και να τιτλοφορήσετε κάθε μία από αυτές.
4. Ο Μπάυρον σ' αυτό του το ποίημα καταδικάζει την αδράνεια ορισμένων Ελλήνων της εποχής του, οι οποίοι, ενώ διαδήλωναν την συμπάθειά τους προς την υποδουλωμένη πατρίδα τους, δεν έκαναν τίποτε για να την απελευθερώσουν. Να επαληθεύσετε αυτή την άποψη, παραπέμποντας σε συγκεκριμένους στίχους του ποιήματος.
5. Ο Μπάυρον καταδικάζει την αδράνεια ορισμένων Ελλήνων οι οποίοι ενδιαφέρονται μόνο για τη δική τους ευημερία και αδιαφορούν για το δράμα της πατρίδας τους. Αν συμφωνείτε με αυτή την ερμηνεία, να δείξετε σε ποιους στίχους φαίνεται αυτό.
6. Ο Μπάυρον ψέγει τους Έλληνες, διότι, κατ' αυτόν, δεν έκαναν τίποτε για να απελευθερωθούν από τον Τουρκικό ζυγό. Επιβεβαιώνεται αυτή η θέση στο κείμενο; Να παραθέσετε τα σχετικά χωρία.
7. *«[Το ποίημα αυτό] συμπυκνώνει όλη την οδύνη του ποιητή για την άθλια κατάσταση της Ελλάδας λίγο πριν από την έκρηξη του Αγώνα»:*
Συμφωνείτε με αυτή την κρίση; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.²

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. *«Αχ, ατέλειωτος ήλιος σας χρυσώνει ως τα τώρα, μα βασίλεψαν όλα, όλα τα' άλλα σας δώρα!»:*
Τι δηλώνουν αυτοί οι στίχοι; Ποιο είναι το βαθύτερο νόημά τους;
2. Σε ποιους στίχους φαίνεται ότι ο Ελληνικός πολιτισμός μεταλαμπαδεύτηκε στη Δύση;
3. *«Και τη λύρα σου ακόμα την αφήκες ωιμένα!
Απ' τους θείους σου ψάλτες να ξεπέσει σ' εμένα!»*
Ποιες απόψεις εκφράζει ο ποιητής για την τέχνη του;
4. Νομίζει ο Μπάυρον πως πρέπει να αντιδράσουν οι Έλληνες ενάντια στην τουρκική σκλαβιά; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, αναφέροντας συγκεκριμένους στίχους του ποιήματος.

---

² Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, σ. 84.

5. Γιατί, κατά το Μπάυρον, τρεις Σπαρτιάτες αρκούν για να επαναλάβουν τις Θερμοπύλες;
6. «*Με Σαμιώτικο τώρα το ποτήρι ας γεμίσει*».
Γιατί αυτός ο στίχος λειτουργεί ως μοτίβο στο ποίημα;
7. «*Τον Πυρρίχιο χορό σας ως τα τώρα βαστάτε
η Πυρρίχια η 'φάλαγξ' πού να πήγε, καημένοι!*»
Ποια κατηγορία απευθύνει ο Μπάυρον στους Έλληνες μέσα από αυτούς τους στίχους;
8. Ποιες συμβουλές δίνει ο Μπάυρον στους υπόδουλους Έλληνες στη ιδ' στροφή; Πώς κρίνετε αυτές τις συμβουλές;
9. Ποιες προβλέψεις κάνει ο Μπάυρον για το μέλλον των Ελλήνων; Ποιες από αυτές τις προβλέψεις πραγματοποιήθηκαν και ποιες όχι;
10. Ποια γνώμη έχει ο Μπάυρον για τις Ελληνίδες;
11. Να σχολιάσετε το τέλος του ποιήματος.
12. Ποια στροφή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως υποθήκη για το μέλλον του Ελληνισμού και γιατί;
13. Πώς αντιλαμβάνεται ο Έλληνας ποιητής, που εμφανίζεται να απαγγέλει αυτούς τους στίχους, το χρέος του απέναντι στους υπόδουλους συμπατριώτες του;
14. Πώς εκφράζει ο Μπάυρον την πίστη του στην πολεμική αρετή των Ελλήνων;

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Δ. Σολωμός, «Ύμνος εις την Ελευθερίαν»

«Ω τρακόσιοι! σηκωθείτε

Και ξανάθτε σ' εμάς·

Τα παιδιά σας θέλ' ιδήτε

Πόσο μοιάζουνε με σας.»

(στροφή 78)

Με ποιους στίχους του ποιήματος του Μπάυρον θα μπορούσατε να αντιστοιχίσετε αυτούς τους στίχους Δ. Σολωμού; Εξηγήστε γιατί.

Δ. Σολωμός, «Ύμνος εις την Ελευθερίαν»

*«Στη σκιά χεροπιασμένες,
Στη σκιά βλέπω κι' εγώ
Κρινοδάκτυλες παρθένες,
Οπού κάνουνε χορό·*

*Στο χορό γλυκογυρίζουν
Ωραία μάτια ερωτικά,
Και εις την αύρα κοματίζουν
Μαύρα, ολόχρυσα μαλλιά.*

*Η ψυχή μου αναγαλλιάζει,
Πως ο κόρφος καθεμιάς
Γλυκοβύζαστο ετοιμάζει
Γάλα ανδρείας και ελευθερίας.*

*Μές στα χόρτα στα λουλούδια
Το ποτήρι δεν βαστώ·
Φιλελεύθερα τραγούδια
Σαν τον Πίνδαρο εκφωνώ.»*

(στροφές 83-86)

Πώς απαντά ο Σολωμός στα όσα καταλογίζει ο Μπάυρον στους Έλληνες;

Δ. Σολωμός, «Ύμνος εις την Ελευθερίαν»

*«Μοναχή το δρόμο επίηρες,
Εξανάλθες μοναχή·
Δεν είν' εύκολες οι θύρες,
Εάν η χρεία τες κουρταλή.*

*Άλλος σου έκλαψε εις τα στήθια,
Άλλ' ανάσασιν καμιά·
Άλλος σου έταξε βοήθεια,
Και σε γέλασε φρικτά.»*

(στροφές 10-11)

κουρταλεί = κτυπά

Με ποιους στίχους του ποιήματος του Μπάυρον θα παραλληλίζατε αυτό το απόσπασμα του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Δ. Σολωμού; Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να συνοψίσετε σε 100 περίπου λέξεις την κεντρική ιδέα του ποιήματος.
2. Ποιο νομίζετε ότι ήταν το βασικό κίνητρο του Μπάυρον για τη σύνθεση αυτού του ποιήματος;
3. Να γράψετε σύντομο δοκίμιο που να μην υπερβαίνει τις 200 λέξεις στο οποίο να καταγράφετε την εντύπωση που σας δημιούργησε αυτό το ποίημα.
4. Το τέλος του Μπάυρον ήταν σύμφωνο με τις απόψεις που εξέφρασε για την Ελλάδα σε αυτό του το ποίημα; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.
5. «*Το ποίημα (...) αντανακλά την ιδέα που (...) είχε ο Μπάυρον για τους Έλληνες εκείνων των χρόνων*»:³

Να συνοψίσετε σε ένα δικό σας κείμενο έκτασης περίπου 200 λέξεων αυτή την αντίληψη του Μπάυρον για τους υπόδουλους Έλληνες.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Αφού διαβάσετε όλα τα ποιήματα του Μπάυρον που έχουν θέμα τους την Ελλάδα,⁴ να γράψετε ένα δοκίμιο έκτασης 400 λέξεων με θέμα: Ποιο όνειρο είχε ο Μπάυρον για την Ελλάδα;
2. Να γράψετε ένα δοκίμιο έκτασης περίπου 300 λέξεων στο οποίο να σχολιάζετε τις προτροπές του Μπάυρον προς τους Έλληνες, όπως αυτές παρουσιάζονται στο ποίημα.
3. Με αφετηρία το ποίημα του Μπάυρον «Τα νησιά της Ελλάδας», να γράψετε δοκίμιο με θέμα: Η στάση που τηρεί ο Μπάυρον απέναντι στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και ο τρόπος με τον οποίο τον καρπώθηκε.

---

³ Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, σ. 84.

⁴ Ο Μπάυρον εμπνεύστηκε το πρώτο μέρος του *Childe Harold* και το επεισόδιο της Χάϊδως (στο *Δον Ζουάν*) από το ταξίδι του στην Ελλάδα (1809-1811). Επίσης εμπνευσμένα από το ταξίδι του στην Ελλάδα είναι το ποίημα «Κόρη των Αθηνών» («Maid of Athens») και Γκιαούρ («The Giaour»).

4. Να βρείτε τα βασικά χαρακτηριστικά του ρομαντισμού και να προσπαθήσετε να τα εντοπίσετε σε αυτό το ποίημα.
5. Να συνοψίσετε τις ιδέες, σκέψεις, προτροπές και αντιλήψεις που εκφράζει ο Μπάυρον σε αυτό του το ποίημα για τους υπόδουλους Έλληνες.
6. Η Ελλάδα ανέκαθεν περιέβαλλε το όνομα και το πρόσωπο του Μπάυρον με στοργή και τιμή. Αυτή η τιμή εκφράστηκε με ποικίλους τρόπους. Μια ομάδα μαθητών να αναλάβει να συγκεντρώσει σχετικό υλικό⁵ και να το παρουσιάσει στην τάξη ή στο σχολείο, οργανώνοντας μια μικρή έκθεση.

---

⁵ Σε αυτή την παρουσίαση θα μπορούσε να περιληφθεί ο επικήδειος τον οποίο έγραψε και εκφώνησε πάνω από το σώμα του Μπάυρον ο Σπ. Τρικούπης στα 1824, η «Ωδή εις τον θάνατον του λорδ Μπάυρον» του Δ. Σολωμού, ο ανδριάντας του Μπάυρον στην Αθήνα, έργο του Γ. Βρούτου, ο πίνακας του Θ. Βρυζάκη «Η υποδοχή του Βύρωνος στο Μεσολόγγι», η συνοικία Βύρων στην Αθήνα, σειρές γραμματοσήμων με θέμα τον Μπάυρον κ.ο.κ.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΤΑΞΗ: ..... ΤΜΗΜΑ: .....

ΜΑΘΗΜΑ: Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

Τζωρτζ Γκόρντον Μπάυρον, «**Τα νησιά της Ελλάδας**»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ: .....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Ποιες αναφορές κάνει ο Μπάυρον στους Περσικούς πολέμους; Για ποιο λόγο κάνει αυτές τις αναφορές;

.....

Μονάδες 4

2. Τι είδους ομοιοκαταληξία υπάρχει στο ποίημα; (ο μεταφραστής διατήρησε το σύστημα ομοιοκαταληξίας που υπάρχει στο πρωτότυπο)

.....

Μονάδες 4

3. Ποιες αντιθέσεις παρατηρείτε στο ποίημα;

.....

Μονάδες 4

4. «[Το ποίημα αυτό] συμπυκνώνει όλη την οδύνη του ποιητή για την άθλια κατάσταση της Ελλάδας λίγο πριν από την έκρηξη του Αγώνα»:

Συμφωνείτε με αυτή την κρίση; Εξηγήστε γιατί.

.....

Μονάδες 4

5. «Με Σαμιώτικο τώρα το ποτήρι ας γεμίσει»:

Ποιο είναι το βαθύτερο νόημα αυτού του στίχου; Γιατί λειτουργεί ως μοτίβο στο ποίημα;

.....

Μονάδες 4